ДО 60–річчя ВЕЛИКОЇ ПЕРЕМОГИ

Андрій Чебикін

ректор НАОМА, дійсний член Академії мистецтв України, професор, народний художник України

Слава митцям-ветеранам

Минуло шістдесят літ відтоді, як перестали гриміти руйнівні канонади війни, що впродовж років бентежили дух людської цивілізації, безжально нищили все живе на землі. Відтоді народилися й виросли нові покоління людей — нащадки тих, хто пройшов через пекельні горнила фронтів, хто зазнав тяжких страждань у часи окупації, хто загинув або перетерпів наругу у фашистській неволі — як військовополонений чи остарбайтер.

Свята пам'ять людська — як про героїчні, так і про трагічні колізії війни, що чорним тавром позначилась на долях мільйонів людей, цілих народів і націй, — житиме вічно. Вона втілена у численних кадрах документальної кінохроніки, у фотознімках, фронтових зарисовках і начерках, піснях і поемах, романах і повістях, живописних полотнах, графічних серіях, скульптурних композиціях, художніх фільмах, театральних виставах, музейних експозиціях і т. ін.

Творча інтелігенція зробила вагомий внесок у справу Перемоги. Кінооператори, фоторепортери, журналісти, художники йшли з передовими частинами армії, аби зафіксувати, відтворити фронтові події. Вони нерідко, разом із бійцями, потрапляли у складні, небезпечні ситуації. Зате донині збереглося безліч наочних документальних свідчень про драматичні й героїчні події війни. Похідні альбоми художників-фронтовиків заповнилися зображеннями попелищ і згарищ, зруйнованих міст і сіл, пам'яток архітектури, образами учасників Другої світової війни. Потужну агітаційно-виховну силу мали художні плакати, листівки, карикатури, виконані митцями, які працювали в тилу.

З відлунням війни час від часу стикаємося й досі: то натрапляючи на останки полеглих у битвах солдатів, то випадково знаходячи у землі часом цілі склади смертоносної зброї, то стаючи свідками зведення нових пам'ятних знаків на місцях перепоховання героїв. Пам'ять війни — і в незчисленній кількості братських могил, обелісків, меморіальних

комплексів на честь тих, хто знайшов свій останній прихисток і вічний спочинок на теренах України.

Війна, її жорстокі, лиховісні наслідки, пов'язані з нею страждання знову й знову постають у пам'яті людей і особливо непокоять уяву і душі митців. Пишуться нові літературні твори, живописні полотна, постають пам'ятники, створюються спектаклі, кінофільми, інші мистецькі витвори. Образно-метафорично, містко й проникливо, наприклад, передає сутність реалій воєнного часу поет Борис Олійник:

В колонах. Поротно. Крізь бронзу, і попіл, і мармур.
З непам'яті. З пам'яті, з виру морського і суші.
Солдати, матроси, єфрейтори і командарми
Суворо проходять повз нас, і грядущих, і сущих.
Проходять поротно в погонах, у личках, в петлицях.
Біжать до воріт матері, наречені, дружини.
Шукають, питають: хто мужа, хто брата, хто сина...

За шістдесят повоєнних років здійснена широкомасштабна програма з увічнення пам'яті як героїв, так і жертв війни. Встановлено пам'ятники, обеліски, пам'ятні знаки на місцях смертельних баталій та поховань тих, що впали навічно. Власне, сліди минулої війни, у тому чи іншому вигляді, лишились донині у кожному населеному пункті України.

Пошановуються ветерани війни, які є поруч з нами, і котрі вже на вічнім спочинку. У різних закладах, установах, на підприємствах, у військових частинах створено меморіальні куточки, стенди, пам'ятні знаки, присвячені колишнім воїнам-ветеранам — працівникам відповідних інституцій. Такі пам'ятні місця є і в нашій Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури: стенд з фотографіями колишніх і нинішніх співробітників — ветеранів війни, меморіальна дошка з викарбуваними іменами героїв війни, пам'ятний знак перед входом до академії з іменами полеглих на війні художників.

Слава і Шана вам, дорогі наші ветерани — професори, викладачі, співробітники усіх підрозділів Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури!